

konzon levelei pedig aligha el nem hervadnak — elhullanak. Zetelaki.

Belügy.

Azon törvényjavaslatok közül, melyeket Lónyai volt pénzügyminiszter terjesztett az országgyűlés elé, még három nincs elintézve, n. m. az állami uradalmak területén levő telepítvénykiosztásokról; az államtisztviselők nyugdíjazásáról; és a szabadalmazott első dunai gőzhajókai társulat jövedelem-biztosításának megszűntetéséről. Ezekon kívül a jövő ülészsakra következő javaslatokat fog a pénzügyminiszter az országgyűlés elé terjesztetni: a földadó-kataster kijavításáról; a házadóról; a bélyeg- és illetékről; a bor- és húsforgasztási adóról; a közadók behajtásáról szóló 1868. XXI. t. cz. némely §§-ainak módosításáról és érvényük meghosszabbításáról; a vasutak állami kamatbiztosításának tartalék-alapjáról; az urb. viszonyok szabályozásánál Horvát- és Szlavonországban felmerülő és bíróság megállapítandó költségek beadásáról, s végre a báközösségeknek Horvát Szlavonországban rendezése alkalmából felmerülő és közégi vagyon osztályára vonatkozó okiratok bélyeg- és illetékmentességéről.

A n.-enyedi orsz. női fegyintézet felszámolása, illetőleg a két orsz. női fegyintézetnek egyesítése elvben kimondott az igazságügyminiszteriumban. Ez intézkedésre, főleg az igen költséges igazgatás és fegyver-élelmezés szolgáltatást okot, mint-hogy jelenben egy fegyverre az évi költség 267 frt; de az egyesítés folytán ez összeg felére leszállítható leendő.

Legújabb táviratok.

A Münchenbe, Hartmann tábornoktól 14-kén érkezett jelentésből a párisi legutóbbi eseményekről, kiténik, hogy mind a 4. sereg jobb, mind a harmadik sereg balszárnya a francziák által igen tarthatlan állásba szorítottak. A francziák nagy erővel léptek meg az előőrseket, s azokat az erőlyes ellenállás dacára minden állásukból kiszorították; azokban megfeszítettek magukat, onnan minden ponton előnyomultak, s oly pusztító tüzelést vittek véghez, melynek a csapatok többé nem állhattak ellent. Minden szuronyroham, a mitrailleurok által támogatva, visszaveretett. A legfontosabb ostromúteg közül három leszereltetett és ismételt megtámadás után a francziák által elvéstetett. A német csapatok oroszánként védtek magokat, azonban kénytelenek voltak a nagyobb erőnek engedni. A gránát lövegek ropant kárt okoztak a megszállott helységekből, névszerint Saint-Cloud igen megrongáltatott, a hol a német csapatok legerősebb állása volt. Főleg az erődök agyutüzélése támogatta a francziák vállalatát, mely által az előnyomult német csapatok igen sokat szenvedtek.

A francziák által elfoglalt állások általuk tüstént megszálltatott és agyukkal fegyvereztetek fel. A veszteség hirszerint 5000-nél többre megy, mi maga a táborok által is elismertetik. Agyukban elvesztettek: 3 ostromúteg és 5 úteg agyú egy fél mozsár-úteggel, mely még jókor beszegezett. St. Cloudban két készletraktár égett el 80,000 tallér értékű készlettel.

A német főhadiszálláson attól félnek, hogy ha a francziák az általuk elfoglalt új állásokban néhány napig tartják magokat, azok további támadásokat fognak eszközölni, ennek következtében Versailles nagyobb csapattevekkel szállatott meg.

Karlsruhe, oct. 19. Felső-Elsass kiürítése Colmar-és Breisachig megtörtént. A tartalék-osztály egy része Freiburgba (Baden) tért vissza. A hadműveletek újabb megkezdése végett a glogani tartalék-hadsereg megérkezését várják. Uj-Breisach és Schlostadt körül fogva maradnak. A Besançon elleni hadműveletek Garibaldi operációitól való félelemből halasztattak el.

Brüssel, oct. 19. A Tann-féle hadtest na-

TÁRCZA.

Miksa császár és III-ik Napoleon.

B. Estvan*) ezredes naplójából.

I.

Egy szép juliusi nap reggelén — 1866-ban — parancsot kaptam, hogy azonnal a császári palotában jelentsem magamat. Miksa császár fogadott itten, és azon útmutatást adta nekem, hogy haladéktalanul Párisba siessék, és Charlotte császárnőnek terhes küldetésében tanácsommal szolgáljak. A császár ezen megbízása elütésomig titokban kellett hogy maradjon a francia hatalmasságok előtt, mint-hogy különben a „mexikói három francia császár”, miként a bensülötték Bazain, Danno és Montholon urakat elnevezék, könnyen meggátolhatták megbízásom teljesítését, mivel hatalmuk Miksa császár fölül is kiterjedt.

Az első császár volt Bazain tábornok, ő vezényelte az összes francia és mexikói hadsereget; élet és halál felett itélt.

*) B. Estvan ezredes Miksa császárnak és Charlotte császárnőnek egyik legbiztosabb híve, a császárnét szerencsés küldetésében Párisba és Rómába kísérte.

gyobb része — müncheni jelentések szerint — az ostromló hadsereghez rendeltetett.

Bécs, oct. 19. A „Tagespresse“ egy itteni pénzügyi személyiséghez Párisból léghajón érkezett levélből úgy értesül, hogy a Gambetta által a párisiak részéről kivívott eredmények felől adott közlések megvalósulnak. A cerniozasi öt jelentékenyen visszatartott, és a kifelé való közlekedés csupán csak a porosz lovasság által gátoltatik.

Genua, oct. 19. Franciaországba ment garibaldisták levelei bizonyítják, hogy Savoyában és a Dauphineban általános harcuzvány uralg, Savoya egy maga 80 ezer embert állít; Chambéryben egy sem hiányzott a behívottak közül. A garibaldisták 14 én a Vogesekbe indultak.

Tours, oct. 18. Chateau t az ellenség löveti. — Az ellenség megszállotta Vesoul. — Egy párisi sürgöny, mely f. hó 16 án érkezett, megerősíti, hogy a poroszok kénytelenek voltak magukat el-sánczolni. Az erődök agyui teljesen megtisztították a síkságokat az ellenségtől. Azon állásokból, melyekben az ellenség jelenleg áll, Páris bombázata-sa lehetetlen.

A „Daily News“ szerint, a Loire-hadsereg folyton erősbítést nyer. E szerint Orleans bevétele fontosságából sokat vesz. A németek egyáltalán készletre vannak nagyobb figyelmet és gondot fordítani a cirkáló csapatokra. A franc tireurök oly erőlyesen állnak ellent, hogy az eddigi lovasos-tályokhoz gyalogosokat is kell csatolni. A berlini „Militär Wochenblatt“ számos oly megtámadást említ fel, melyeket a franc tireurök intéztek az elő-őrök ellen.

Trochu tbktól a következő napiparancs jelent meg october 1-én: Tegnap igen kitüntette magát a 13. hadtest a baza védelmében, mely általam ezennel köszönetet mond, és az ellenség előtt, mely nem feleli el e csapatok vitéségének benyomását, jelentékeny vitéséget mutatott. A csapatok erőt tanusítottak oly hadállások megtámadásánál, melyeket régóta erős ellenállásra készítettek, — visszavonulásukban nyugalom és hidegvér vezeté őket. Katonák! Mi fensőbb küzdelemhez fognak, melyben többé nem oly politika támaszai vagytok, melyet Franciaország elvetett. Poroszország ünneplésen kijelenté, hogy csak e politika leküzdésére fogott fegyvert, de már régóta levetette álarczát. Szándéka a nemzet becsületének letiprása, sőt létének megsemmisítése. Ti felfogjátok azt. Hivatások nagy voltát megismertették. Mutassátok meg, kik vagytok, és közös erőfeszítésünk végéig a nemzet méltó katonáinak fogjátok mutatni magatokat a megadás és áldozat szellemében. Trochu s. k., Páris kormányzója.

Somssich Pál levele.

Somssich Pál, a lapok azon megjegyzéseire válaszul, melyekkel — egy észak-némettel folyt párbeszédét tárgyzó — utóbbi közleményét fogadták.

Tisztelt szerkesztő ur!

Sokkal inkább tiszteltem a közvéleményt, hogy sem annak nyilatkozatai irányában közömbös tudnék lenni.

Sokkal több öntudatos meggyőződéssel bírok, semhogy saját cselekedeteimért a felelősséget magamtól elutasítani, — és több lelkiismerettel, hogy sem ezt csak úgy könnyedén venni képes lehetnék.

Tanusítják ezeket a jelen sorok is, melyeket kegyedhez intézni szükségesnek tartottam.

Lehet, hogy hibáztam, midőn karlsbadi párbeszédemet a nyilvánosság elé hoztam, sőt a consequenti elismerem, hogy hibáztam, de csak annyiban, a mennyiben azt hittem, hogy egy férfi hivatalos állása mellett — mint magán ember is szólhat nyilvánosan, a nélkül, hogy az, mit mond

A második császár volt Danno francia követ. Ez a diplomai ügyeket csak annyiban hajtá végre, a mennyiben Bazain azt jónak látta és vele egyetértett; a harmadik volt Montholon marquis, ki mindent elkövetett, hogy Miksát a hatalom és méltóság utolsó fényétől is megfoszassa.

Miksa császár látta a cselezvények hálóját, mely őt fogva tartá; látta, hogy ezen francia parvenuek bábujává lön, és fájdalommal kezdé tapasztalni, hogy magasztos missioja hajótörést szenvedett.

De azért mégis remélt, s minden reményét a császárnéba helyezé; oly nemeslelkű, mint ő volt, nem hitte, hogy Napoleon annyira elvetemült legyen, és szabadulást várt tőle.

Ezt elősegítendő, lehetőleg leggyorsabban szükséges volt Párisba a császárnőhez sietnem, hogy őt Bazain, Danno és Montholon cselezvényeiről értesítem.

Azonban — habár a köztem és a császár közt folyt értekezés zárt ajtóknál történt — mégis legnagyobb meglepetésemre, hazajövetelem után pár órával Bazain tábornoktól rendelést kaptam, hogy rögtön főhadiszállásra siessék. Késedelmezés nélkül teljesítém a tábornok magas óhajátát.

Palotájához érkezvén, zajos tábori életet láltam ottan. Hadseregdek, szolgálattevő tiszték st.

vagy ir, mindig csak hivatalos állásának rovására magyaráztassék és beszámíttassék.

Ebben csalódtam; mert az említett párbeszéd közléseért épen azért rovtam meg majdnem az egész magyar sajtó, mert ez a képv. ház elnökétől eredett.

Pedig ez tévedés.

A ház elnöke, mint ilyen, csakis hivatalos eljárásáért felelős, s nincs törvény vagy szabály, mely azt megtiltáná, hogy hivatalos körén kívül neki is szabad véleménye legyen, s azt, ha szükségének tartja, mint bárki más, ő is nyilváníthassa a nélkül, hogy ez neki mint elnöknek impu táltathatnék.

En Karlsbadban mint magánember időztem, mint ilyen társalogtam, mint ilyen folytattam kérdéses párbeszédemet, mint ilyen hoztam azt nyilvánosságra, s ezért csak mint magánember vagyok felelős, nem pedig mint elnök, s ez az első, mit megjegyezni kívántam.

A másik, a miért megrovattam, az oportunitás volt. E fölött pro et contra sokat lehet vitatkozni, végre is mindenkit saját meggyőződése vezet.

En oportunnusnak tartom közlésemet.

A strucz, mert fejét dugja el üldözői előtt, nem menekül a veszélytől.

Ha léteznek combinatiók, melyek reánk nézve veszélyesek — pedig léteznek — nem tartom oportunnusnak azokat elítélni vagy agyonhallgatni, vagy azok előtt szemünket lezárni, sőt ellenkezőleg, s nézetem szerint a veszedelmet jelezni kell, meg kell ismertetni a közvéleménnyel, hogy ebben támadjon egy öntudatos meggyőződés, mely minden eshetőségekben kész és elhatározott legyen, ha kell, azzal megküzdeni. Ez a második, mit igazolásomra felhozni szükségesnek tartottam.

A harmadik pedig, mivel csak mellékesen vádoltattam ugyan, az: hogy miért nem mondtam el saját véleményemet is a párbeszéd felett?

Mert nem akarhattam ezt tenni, miután nem az volt czélom, hogy egyes magán véleményemet én mondjam el, hanem az, hogy provocaljam a közvéleményt, hogy ez nyilatkozzék nagyobb sly szavával azon némelyek szerint velleitások, mások szerint komoly combinatiók ellenében, melyekről már a külföldi hírlapok is említést tesznek. És ezt nagy megnyugvásomra első vonalban legalább el is értem; mert majdnem az összes magyar sajtó, — míg egyrésztől csekély magamat elég lény csapásokkal tisztelt meg, másrésztől a legnagyobb indignatióval, visszatetszéssel és bátorozottsággal nyilatkozott a párbeszéd érdemében, a minnek sokkal nagyobb hatása lesz külön és benn, mint lehetett volna az én magán véleményemnek.

Végre azokra, miket a Reform ismert jóakaratu levelezője, szándékomat gyauusítólag felhozott, válasz helyett nyugodtan hivatkozom egész hosszú politikai életemre, mely alatt csekély tehetségeim és minden erőm a magyar osztrák monarchia fentartására és biztosítására volt szentelve. E tekintetben lelkiismeretem azt mondja: felelősek minden gyauusításom.

Kérem tisztelt szerkesztő urat legyen szives e sorokat becses lapjába felvenni, és tiszteletem kifejezését elfogadni.

Pest, oct. 15.

Somssich Pál.

A „Times“ a békekötés nehézségeiről.

„A békekötés fő akadályá, mint versaillesi levelezőnk írja, szembetűnőleg Elsass és Lotharingia átengedésében áll. Ha ezen követelés abban hagyatnék, minden egyebet könnyen el lehetne intézni. A németek alhoz ragaszkodnak; a francziák el vannak tőkélve, annak ellenzegtlni, s ekkép a háboru tovább foly. Gr. Bismarck, leg-

rögtek mindenütt; a kapuk és udvarok tömve voltak zuávok „chasseurs d'afrique“ és festői öltözött püniókkal; a corridorok s előcsarnokokban a különböző fegyvernembeli tiszték hemzsegték alá s fel. A tábornok különös szeretetreméltósággal — mely vigyázatra inte — dolgozó szobájában fogadott. Bazain tábornok egy kisdud valódi katonai ábrázatu alak, olyan, minőt Vernet Horace képei-nek keres, Dumas leírni oly méresterleg ért. Szeme nagyon élénk, de vonásai mitssem árulnak el, mi bensőjében történik.

Különben kertülgetés nélkül eléadta beszélgetésének czélját. „Tudom kedves Estvan, hogy ő feleége a császár, egy különös megbízással önt Párisba küldi, és én nyílt katonai jelleméhez legnagyobb bizodalommal vagyok, s nem kételkedem egy perczig sem, hogy ő felsége az én császárom is, legnagyobb érdekekkel fogja tudósításait meghallgatni. Csak egyet sajnálók, t. i., hogy az ön császárja oly kevés bizodalommal viseltetik irántam s uralkodóm iránt, jóllehet ő felsége iránti legőszintébb érzelmeimnek többször nyílt bizonyosságát adtam.“

„Higye el nekem, — folytató — ha valamit a parancsolatom alatt álló hadakkal császárnak és az állam biztonságára még tehetek, én leszek

utóbbi körlevelében rettentő rajzát adja ama következményeknek, melyeket Páris kiéheztetés általi meghódítása fogna szűkségekép maga után vonni, s a francia kormányra hártja ezen eredmény felelősségét. Ez természetesen pusztán az ügynek előre bebizonyított gyanánt föltevése. A csapást azért kellend szenvedni, mivel Németország ragaszkodik követeléséhez, s Franciaország azt visszatautasítja; de hogy melyik félnek nincs igaza ezen eljárásban, ez oly tárgy, mely fölött egyik fél sem illetékes részrehajlatlanul itélói. Azon tény, melyre a figyelmet irányozni kellene, abban áll, hogy a háborunak egyedül azért kell meghosszabbíttatnia, mivel Németország ama tartományuk annexióját kívánta, melyeket Franciaország nem akar átengedni.

Miért kívánja Németország Elsass és Lotharingiát? Nem más okból, mint azért, hogy biztosítsa magát Franciaország jövőbeli támadásai ellen. Bismarck mindkét körlevelében arra alapítá igényét, hogy ezen annexatio lényeges Németország biztonságára nézve. Az ezáltal tanusított félelem nekünk tulzottnak látszik. A semlegesek őszhangzó véleménye kijelenté, hogy a kérdéses területen levő várak lerontása hatályosan megszábadítná Németországot a jövőbeli veszélytől. Azonban mi nem akarunk hosszasan időzni a kérdésnek ezen megoldásánál. Csupán azon megjegyzést akarjuk tenni, hogy ha őszintén hisszük, hogy Németország biztos lenne a támadás ellen, Elsass és Lotharingia várainak lerontása esetében, nem tétovázhatunk magunkra venni bármely távoli felelősséget, mely e meggyőződésünk téveségéből eredne, ha ezáltal nagy nyereséget biztosíthatnánk. Emlékezhetünk rá, hogy a jelenlegi lord Derby 3 év előtt, midőn a luxemburgi kérdés háboru előidézésével fenyegetett, Európának a conflagratiótól megmenetése végett garantírozá Luxemburg semlegeségét s a közvélemény helyeslé annak ezen tényét. — Már ezen alapra állva, állítsunk föl a következő hypothesist: Tegyük föl, hogy Oroszország és Ausztria közreműködésének biztosítása után, a két hadviselő félhez ilyformán szólóan: „Mi figyelemmel kísértük a köztetek folyó háboru; s mely hatást tesznek reánk annak növekvő bizonyai; ha az még tovább is tartana, mindkét fél körleveleiből azt látjuk, hogy ez azért folytatattik, mivel az egyik fél oly terület átengedéshez ragaszkodik, melybe a másik fél nem akar beleegyezni. El van ismerve, hogy a kérdéses tartományok lakosai idegenkednek alattvalói hűségük átrubzásától; s tapasztalásból tudjuk, hogy a békére nézve állandó veszély ered abból, ha egy oly tartományt kell kormányozni, melynek lakossága nincs megelégedve a részabótt uralommal.

Mindazáltal mi elismerjük, a jövőbeli biztonság valamely garantíja iránt formált követelés jogosságát, s érezzük, hogy a kérdéses tartományokban levő ellenséges helyek lerontása az egyik fél által elégtelen biztosítéknak, s a másik fél által a másik általi megtámadtatásnak védtelentül kitétetés gyanánt tekintethetnek. Ezért készek vagyunk következő ajánlatot tenni: Rontassanak le Elsass és Lotharingia várjai, s mi készek vagyunk mindegyik hadviselő félle szemben közös garantíat vállalni arra nézve, hogy bármelyiktkhez csatlakozni fognak a másik ellenében, azon esetre, ha egyikük a másikat megtámadná, a nélkül, hogy előbb a mi — mint semlegesek — választott bíróságunk elé terjesztén azon okokat, melyekkel egy ily t á m d á s t igazolni ügyekednek.

Lehet, hogy egy ily ajánlat sikeretlen lenne azonban vannak oly okok, a mikért némi erőfeszítéseket kellene tenni, annak előmozdítására. Kétségtelen, hogy a jelen háboru forradalmat fog előidézni az európai közjog állapotában. Világos, hogy a választott bíróság melletti abstract nyilatkozat, minden büntetés kiszabása nélkül, a minő nyilatkozat az 1856. párisi szerződésben foglaltatik, egészen hasztalan. Ezen elv mellett szentesítésnek

az, ki mindent el fogok követni, hogy a birodalom érdekében s annak hasznára szolgálhassak.“

Hasztalan tagadtam, hogy utazásom czélja egy fontosabb küldetés lenne; s hiába állítottam, hogy én egyedül, mint futár egy pár sürgöny átadásával vagyok megbízva, s hogy állásom nem olyan, miszerint a császár engem fontosabb és bizalmasabb küldetéssel megtisztelhetne; s tábornok még sem hitte, s dícsérve discretiomat így szólta: „Ön holnap reggel 3 órakor utazik el, rendelkeztem már, hogy egy fedezett készen álljon, mely önt Veracruzba biztosan elkísérje.“ És ezzel szerencsés útat kívánva, kezét adott s elbocsátott.

Szinte éroztem eme macskabaráság körmeit magamon, s azon biztos hiedelembe valék, hogy a tábornok engem a tiszteletre adott kíséret által az úton valahol agyonlívát, sürgönyeimet elvéteti, s Miksa császárt majd tudósítani fogja, hogy a császári courier E. Laderok által meggyilkoltatott.

Siettem tehát sürgönyeimet a Rothschild-féle bankháznak átadni, hogy azokat Veracruzba küldje, s hirtelen összehajolva, már reggel 3 órakor kocsim tova robotott. K. Gy.

is kell léteznie, s büntetésnek kell kiszabva lennie ezen elv megsértésére; s a nagy hatalmak közös garantíája ily óhajot s szentesítést szolgáltat. Különösen rák nézve e mellett még egy más ok is létezik. Helyzetünket jelenleg a szárazföldön nagyon félreértik. Önző elszigeteltséggel, s szomszédjaink szerencsétlenségei iránti közönyvel valódnak benünket. Már e vádakat nem cizálhatnók meg hatályosabban, mint ha kezdeményezéssel lépünk föl oly béke-feltételek felajánlásában, melyek öszinte óhaját tanúsítanák, barátinknak a károsodástól való megoltalmazása iránt. S még akkor sem menne füstbe erőfeszítésünk, ha kiegyeztetési kísérleteink sikeretleneknek bizonyulnának be. Ugyanis ezáltal biztosítók azon okok világos megsértését, hogy miért kell a háborúnak még tovább is tartania, s Európa ki fogná mondani ítéletét egy oly harez továbbfolytatásához való ragaszkodás indokai fölé, mely mindinkább a humanitás elleni büntény nyé válik.

A csatatérről.

A „Corresp. Havas“nak f. hó 11-ről írják: Ama sorcsapatok száma, melyek Páris védelmezése végett rendelkezésre állanak, körülbelül a következő. Jelenleg a fővárosban a sorcsapatokat illetőleg a 13. és 14. hadtestek vannak, melyeknek mindegyike 3 hadosztályból van összeállítva. A 13. hadtest Vinoy főparancsnoksága alatt, a Mandhuy, Blanchard, és D'Exea hadosztályokból, s a 14. hadtest Renand parancsnoksága alatt, a Mancion, Hughes és Caussade hadosztályokból áll. Mindegyik hadosztály 8—9000 harcoszt számít, s e szerint Párisban kérek számmal 50,000 főnyi rendes katonaság van. Ezen kívül Párisban a hadtelepeken, s az önkéntesek közt még elég ember van arra, hogy egy 3 dik 25,000 főnyi hadtestet alakíthassanak. E szerint ott 75,000 főnyi gyalogság lenne, melyhez még 4—5000 főnyi lovasságot kell számítani, s e szerint a sorcsapatok 80,000 főre mennek. Továbbá ezen categoriába lehet helyezni a 10,000 főnyi tengerész gyalogságot s a tengerész lövés-zászlóaljakat is, melyeket bármely perczben el lehet hívni az erődökből. A mozgó nemzetőrség legalább is 100,000 főnyi hadjutasát állít ki. Már azon mérvben, a mint a nemzetőrség majdnem kizárólag átveszi az erődök s védfalak oltalmát, a főlebb említett 190,000 emberből legalább 140,000 szabadabb lesz; s a többi 50,000 tartalékul marad azon esetre, ha az ellenség valamely pontot nagy erővel támadná meg, míg seregünk a nyílt síkon működne. Nyilván oly célból, hogy polgárseregünknek nagyobb mozgékonyaság s egyszerűségi szilárdság adassék, az új nemzetőr-zászlóaljak számát 190-re szabták ki. Már ez a 64 régi zászlóaljjal összesen 254 zászlóaljat tesz ki, melyek a párisi polgárhad létszámát képezik.

Brüssel, okt. 17. Az „Etoile belge“ egy 16-ról kelt marienburgi távirata szerint, ott az nap déli 1 órakor egy Párisból reggeli 7 órakor utra kelt léghajó szállott le 4 utassal és 2 zsák sürgőnyvel. Párisban a hangulat folyvást a legelzártabb, tegnap Páris alatt ütközet volt, melyben 3000 porosz esett el.

London, okt. 18. Versaillesből jelentik, hogy Royer tábornok, Bazaine szárnysegéde, két ízben értekezett Bismarckkal.

Bazel, okt. 17. Állítják, hogy Metz kapitálása porosz részről pendített meg. Bazaine felhasználta az alkalmat, hogy magát a katonai s politikai helyzet iránt tájékozza.

Genova, okt. 17. Frapoli ezredes, a szabad közművesek nagymestere, Garibaldi tábornoki főnöke lett. Minden ismert garibaldista vezér Franciaországba ment, kivéve Turt, ki irkálással tölti idejét.

London, okt. 18. A „D. News“ írja: A loirci hadsereg naponként erősítéseket nyer. Holnap hihetőleg ütközet lesz. A poroszok Baugenoit mellett a vasuti hidat szétrombolván, onnan elvonultak. A poroszok különböző pontokon átlépték a Loiret.

Pétervár, okt. 18. A „Pet. Journ.“ írja: Burside között Favre a német fegyverszüneti feltételeket, s azokat igen elfogadhatóknak nyilvánította; a feltételek azonban minden indokolás nélkül visszautasították.

Lilleből írják e hó 13-áról: Tegnap érkezett Carnieres-be a második léggömb. Lefèvre, a bécsi követéségi titkár, volt benne, ki Párisból eme híreket hozta: Páris védelme kitűnő. A lakosság csodálattal nézi a hadi fegyvereket és katonaság szellemében. A poroszokat, kik mindenütt védelmi álláspontokat bírnak, kényszerítették St. Cloud és Meudon magaslatairól távozni. Hogy támadólag fellépessen, egyedül a megyék közreműködésére vár Páris. A Mont-Valerien ural mindent és azt mi sem uralja.

Tüzérsége 6 kilométernyi kerületben elcsaperte a poroszok munkálatait és megsemmisítette ütegeiket. A Meudon kastély teljesen fel van dúlva. A clamart, alsó Meudon és Montretout-i porosz utazókat máshová helyezték. Villejuif-en kívül Cachaut is visszavették. A mont Valerien nek más irányában egész Reuil és Bongivalig üldözték a poroszokat. Nyugotra egy határozat ágazás Páris szabaddá tette. Az ellenség kényszerült Champagny-t kiüríteni.

Láthatni ebből, hogy a poroszok által készített körvonal Páris körül minden nap távol. Ama

tűtetések, melyekhez igazságtalanul Flourens és Blanqui neveit fűzték, egészen jelentéktelenek voltak.

Versaillesből írják a „Kölnische Ztg.“nak folyó hó 7-ről: „A Páris körül folyó ostrommunkálatokkal most ép úgy vagyunk, mint a német hadseregnek júliusban történt mozgósításával. Az előirt nagszerű terv vaskevertetésességgel hajtatik végre, még azon veszélyt sem tekintve, hogy abból a francziák elbizakodottsága újra szárnyakat kapna. Szigorú parancs adatott ki, hogy minden hasznaltan verontás kerültesse. — Illetékes szakemberek véleménye szerint könnyű dolog lett volna már most is, az egyik vagy másik erődöt rohammal elfoglalni, ha a szükséges legénységet e célra feláldozni akarták volna. De éppen ebben fekszik, hogy ugymondjunk, a német hadviselés humanus eleme, hogy inkább lemondanak egy egy lármát okozó eredményről, ha megvan a bizonyosság, hogy a végeredményt ép oly biztosan, habár lassu uton szintén el lehet érni.

A míg a Páris ostromoltatására szánt 400 ostromgyu nem érkezik meg rendeltetése helyére, azaz, a míg azok a számukra kijelölt állásokban nincsenek elhelyezve, addig komoly támadás nem szándékolatik. Addig kedvük szerint rohanhatnak ki a francziák sánczaikból s lödözhetnek itt is, ott is az erődökből, úgy sem mennek semmire, mert csapataink többnyire jól vannak fedezve s csak igen kevés veszteségeket szenvedhetünk. Igaz ugyan, hogy egyes sajnálatraméltó esetek is fordulnak elő, hogy egyes czirkáló csapatok rögtön kartács zápor között találják magukat; de a francziák rossz anyagszerelvényeik sem engedik meg, hogy nagyobb előnyököt vívjának ki. 3—4 nap mulva talán már fel lesz állítva az egész tüzérség s akkor aztán meg fog kezdődni a város igazán való ostromoltatása.“

Vidéki levelezés.

Tövis, okt. 17. 1870.

Tisztelt szerkesztő úr! Vidékiek életünkben minden apró mozzanat lekötő figyelmünket, szószoktatja pangásra kényszerített életünket, fölhangolja egy pár percze kedélyünket; azért megérdemli a dicsőretet mindazok, kik nemesebb életet biztosítanak számunkra, s hozzá még hasznosítják is fáradságukat. Ily kedveritő napot teremtenek e hó 13-án a tövisi műkedvelők, előadván egy városi toronyóra javára Kotzebuenek „Zürzavar“ című színdarabját. Közreműködtek K. L., gr. Dnő, L. J., E. Á., M. E., M. K., J. J., K. F. — B. S. — Rendező volt tiszteletes Grudza Domokos úr, kinek több illyzerűtlen kedves ötletei lettek emlékeztetők a tövisiek előtt. Egyáltalán jól játszóttak, noha többen közülük először léptek föl. Tiszta jövedelem 40 ft. o. é. Éljenek soká műkedvelőink, s mozgítsák elő a szellemi élvezetekben Tövisnek ily üdvös célokkal összekötött érdekeit. Iró.

UJDONSÁGOK.

(—) A királyasszony e hó 16-án d. u. 5 órakor érkezett meg Meránba, hol mozsárlövészekkel és zenével fogadták. A kastélyban Rajner és Károly Ferdinand főherceg várta a királyasszonyt, a lépcsőnél pedig a kastély tulajdonosa Leon gróf és neje fogadta.

× Említettük volt, hogy a bécsi vállalkozó, ki városunkban gázvilágítás eszközésére kötelezte magát, időhaladékokt kért a képviselőtestülettől 1871 végeig. E hírről kapcsolatosan megemlítiük, hogy érintett vállalkozó már az építésre megkivántató anyagokat nagyrészt bevásárolta, s a gázvezetékre szükséges vascsövek is a napokban megérkeztek. Ha elegendő munkaerő lesz, lehetséges, hogy 1871 év vége előtt is készen lesznek a vállalatokkal.

× Gyilkosság. A kolozsmonostori erdőpásztor a mult szerdán revolverrel rotott egy bánya-bükki nőre, ki agyon akart löni, hanem az asszony segítségkérésére e gonosz ember kezéből kiragadták a pisztolyt. Erre az erdőpásztor haza ment, elővette töltött vadász fegyverét s visszasiertett a helyszínre, hol Korcsa Jakab földész fölbőlte a miatt, mert az előbb gyilkos szándékában meggátoltott. Így szól a mese, hogy aztán voltakép mi volt az indok, a vizsgálatból derül ki, melyet a városi törvényszék erőlyesen folytat. Vádlott maga adta fel magát s mindent töredelmesen bevallott.

× Tegnap reggel korán Szamosfalva és a kolozsvári határon a dolgosok egy örfült pornót láttak hegyen völgyön száguldan. Rabája össze volt szagatva, arca halovány, szemei becses. Nem állt senkivel szóba, azon félelem töltözte, hogy férje kergeti és megöli.

(—) Nagy-Szebenben a minap egy léggömböt vettek észre igen nagy magasságban. A párisi és metzi léghajók híre annyira eltöltött mindenkit, hogy a nagy szebeniek közül sokan, a kik észrevették a léggömböt, erőnek erejével a franczia színeket akarták a léghajón észrevenni és már találgatták, ugyan Metzbe jő-e vagy Párisból. Később kitudult, hogy a léggömb nem volt franczia nemzeti háromszínt, és nem jött sem Metz, sem Párisból, hanem a Nagy-Szeben körül fekvő kertek egyikéből.

(—) Az igazságügyminiszterium a királyi jegyzőkről és jegyzői díjakról szóló törvényjavaslatok iránti észrevételek beadására a határidőt nov. 1-ig meghosszabbította.

(—) Eötvös miniszter e hó 16-án Temeavárra érkezett, az ottan felállítandó főreálitoda ügyében. A minisztert melegen fogadták. S a temesváriak halálból, hogy a reáliskola létesítésére államsegélyt eszközölt ki, diszpolgárrá választották.

(—) Tudósítás a muzeum közönségéhez. A muzeum természetrajzi, régiség és éremtári helyiségei az idén nem fognak többé közlátogatásra megnyitni. Idegenek s a muzeumegylet tagjai ezután is mint eddig az illető öröknél tett előleges jelentés után bébocsátatnak. A könyvtári olvasó szoba folytonosan nyitva marad. Kolozsvárt, okt. 19-én. Brassai, m. i.

(—) Pest megye kiküldött büntető törvényszéke Szegeden három egyént itélt kötélt általi halálra a miatt, hogy 1849 ben Gracza Antal és Záhory István menekülő honvédtiszteket meggyilkoltak.

(—) Egy New-Yorkban készült mappát volt alkalmunk látni, melyen a többi közt Németország Pozsony, Ausztria a fekete tengeri terjed, Törökország, Kis Ázsia és felső Afrikát csaknem Algierig foglalja el, két részre osztván a szent földre (Bethlehemtől Damaskusig) tervezett egyházi állama által. — Pétervárról pedig írják, hogy ott egy 1875 ki térképet mutogatnak, melyen Magyarország és Erdélyország „oros tartományok“ cím alatt fordulnak elő. A muszkák meg vannak győződve, írja egy levelező, hogy Puskin és Targenjev műveit még eredetiben is fogják olvasni a muszkáskaitott magyarok.

× Nemes lelkész. A villányi gör. lelkész közelebb a miatt nem akart eltemetni egy kis gyermeket, mert nem fizették le a stólat előre.

× A pesti törvényszék számára új helyiséget szándékoznak bérelni, mintán a jelenlegi igen szűk. Vajjon mikor teszik ezt a Kolozsvár városi törvényszékkel is? hol valóban, némelyik referens bureauja oly módon néz ki, hogy inkább hasonlít börtönhöz, mint hivatalszobához.

(—) Luiza hercegnő, Viktoria királynő negyedik leányát közelebb jegyzé el, Lorne marquis Argyll herceg legidőse fia.

(—) „Globus“ címmel Bécsben egy vállalat alakult, melynek célja az lesz, mi most a „Correspondenz-bureau“nak, t. i. a lapoknak táviratokat küldeni.

(—) Amazonserget szándékozik Párisban bizonyos Belly szervezni.

— A kolozsvári m. k. pénzügyi igazgatóság keblis szomszátvánál fűresedésbe jött ösztöndíjas gyakornokká Bartok Gyulát nevezte ki.

— A varrógép kereskedő és iparos urakat figyelmeztetik Curjel H. Albert ur varrógép üzletére Bécsben, a ki rendszeren akkora raktárt tart, a milyent még sehol se látnak. Minden rendszer szerinti és minden nemű varrógépet találhatni nála, még pedig csak kizárólag kereskedők számára. Curjel ur üzlete egyetlen a magyar osztrák birodalomban, a hol részletben nem árultatik, oly körülmeny, a mely iparosokra nézve annyival figyelemre méltóbb, hogy itt a gyárak által senkinek concurrentia nem áll elébe. Mindenki, a ki varrógépek árulásával akar foglalkozni, bizalmasan fordulhat az említett házhoz s meg lehet győződve, hogy jól fog szolgáltatni, a mit előttünk szakértők tanúsítottak. Képes árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek meg.

(Necrolog.) Csik szent-mihályi Sándor Albert hosszas szív-baj következtében 42 évre terjedt s 17 éveket boldog házasságban töltött életét folyó hó 11-én délután 4 órakor bevégezte. A vesztés fájdalmában osztoznak a hű nő, már özv. Sándor Albertné született Desoffy Anna és a szerető édes anyja özvegy Sándor Józsefné született Kovács Anna. A kisenvedett földi részei folyó hó 13-án d. u. 2 órakor fognak a zágoni róm. kath. templom kerítésébe örök nyugalomra tetetni. A szokásos engesztelő áldozat f. hó 14-én fog a zágoni róm. kath. egyházban megtartatni, hová minden résztvevő rokonok és barátok szomorúan hivatalnak meg. Béke hamvaira! Papolcz, szeptember 12-én 1870.

(Necrolog.) Szabó Lajos, m. k. belügyminiszteri tisztviselő, maga és neje; Vass Ágnes, férj. Tesláky Györgyné, ennek férje és gyermekei; ugy Várady Zsuzsanna nevében, szomorodott szívvel tudja, a jó és gondos anyja, anyós, nagyanyja és testvér, özv. Szabó Józsefné, született kövendő Várady Borbárának, folyó évi october 18 kán éjjel 11 órakor, életének 68 dik, özvegyiségének negyedik évében, húzamos ideig tartott vizkorságban történt gyászok kiment. Béke poraira!

Színház és művészet.

(r. r.) Oct. 14-én: „Mekksibasa“ operette és: „Mézes hetek után“, 1 felvonásos vigjáték.

Oct. 15. Itt először: „Orsini Izabella“, dráma 5 fel. írta Mosenthal, fordította Szarvas Gábor. E darab is a Bourgszínház repertoírjából van színpadunkra állítva. Onnan tehát, hol darab idő óta a német romanticaírodalom nagy mérvben terjeszkedik s a remekírók helyett Birch-Pfeifer Sarolta, Laube, Bauernfeld, Mosenthal stb. lengetik

a haladás zászlóját. Meg kell vallanunk, a „fokusból“ sok gyöngé mű vándorolt szét. Leginkább pedig a provinciákra, mert a fővárosi színpadon mégis csak nagyobbára kiestek a rostan. Annál feltűnőbb hát, ha bár ritkán is, egy-egy sikerültebb művet láthatunk onnan. Értjük ez alatt Mosenthal „Izabella“-ját. E mű szerzője — szerzőlötti keresetségnélkül — nemcsak arra törekedett, hogy hatásot teremtsen, hanem a drámai szempontokat sem téveszté szem elől. Darabja végig érdekes és a bevezetés megnyugtató. A drámai nyelvben is nagyobb előnye van, mint számos elődjének. Szarvasnak azonban nem sikerült fordításában e részben az eredetiből felelőket. Nem egy helyt találunk benne ilyes kifejezéseket: „a kiro mély álom ér“, „menj fektetni“, „a szív titkos uralmát isten ítélje meg“ stb. E darab a részletes ismertetést is megérdemelné, mit azonban ez úttal a hely szűke miatt nem tehetünk, azonban másodszori előadás után a körülmenyekhez képest terjedelmesebben szólunk róla. A darab főbb és nehezebb szerepeit Sz. Mátrai Laura (Izabella) és Kovács Gyula (Venier Troilo) játszták a közönség teljes meglegedésére, különösen a végjelenetek sikerültek. Izabella férjét Takács, Capellet Biankát Kassainé személyesíté.

Oct. 16. „Csikók.“

Oct. 17. „Tűcsök.“

× Brath Frigyes csettörtői hangversenye szép sikerrel folyt le a vigadó teremben. A jeles hegedűművészek bárba kevés hallgatója is volt, de városunk valódi zenekedvelői és zenészei meglehetősen valának képviselve. Brath a szó szoros értelmében művész. Akár roppant sokra vitt technikai ügyességét, akár előadási módorát tekintik, teljes előismeréssel szólhatunk róla. Minden darabját zajos taps követte, melyek méltán megilleték a remek művészt. Nagy kár, hogy a zongora kíséret nem volt jobb kezekben.

(—) Brath Frigyes párisi hegedűművész által vasárnap a redoute-teremben a franczia sebesültek javára tartandó második és utolsó hangversenyének programja: 1. Concert (7. sz. G. dur) hegedűre, zongorakísérettel, 3 részben, ch. de Beriotól. 2. Gyászdal, magyar szerkesztésben, átdolgozta és előadja a hangversenyadó Brath Fr. László Anna gróf hölgytől. 3. Magyar Concert, Ridley Kohne-től. 4. Változatok zongorára „Romeo és Julia“ felett szerző és előadja Lichtig Adolf ur. 5. Crémolo, ábránd Beethoven egy változata felett, előadja a hangversenyadó de Bériottól. 6. Ronde valaque, szerző és előadja a hangversenyzó Brath Fr. Jegyeket válthatni Stein J. és Demjén L. könyvkereskedésében, s a nemzeti szállodában Himmelsteinnél.

(—) Brath Frigyes párisi hegedűművész jővő hétfőn a n. színházban rendez hangversenyt, mely alkalommal a színházi zenekar Pestről ujonnan szerződött nagybőgőse Sandtner Ignác is hallatja magát.

(—) Liszt Ferencz jótékonyozólu hangversenyt szándékozik Szegszárdon rendezni a sebesült francziák javára.

× Büchner „Kraft und Stoff“ című jeles munkája megjelent magyar fordításban is Liposóben, fordította Rang Lajos.

KÖZGAZDASÁG.

Gazdasági tudósítások.

A Rikán belől, oct. 14. 1870.

Csatatéri tudósításokat olvasunk eleget, de kevés gazdaságiakat; pedig kenyér kell a katonának is.

Aratás kezdete óta, csaknem folytonos az esőzés; e miatt lassan halad a másodszori szántás.

Vetne a nép két szántásban is, de az esőzés miatt nem lehet, és így a földek nagyobb része bevetetlenül marad.

Az aratás siralmas és költséges volt. A kalangyák nagyobb része a költséges gyakori szántgatás daczára nedvesen hordattak össze, sok ki is esirázott. Az anya-szenát is csak nagy bajjal és sok költséggel lehetett összecsinálni, nagyobb része hibás.

A Sarju, az Olt mellett semmi sem volt, a háromszori kiöntés eliszapolta végképpen. Ponkosabb helyeken, ha kaszáltak is valamit, az a sok esőzés miatt elrohadott.

A törökbuza tökéletes érésre nem mehetett, sok benne a zsenge, a kaaba nagyon kevés tehető.

Szedése — az esőzés daczára — most foly.

A nép aggodalomban van a jövő iránt, nincs se gabnája, se takarmánya elegendő.

A jelen év a gazdákra nézve egyelőre nagyon kecségető volt, de a végre, a sok esőzés által siralmassá lett; s ez annál aggasztóbb, mivel a földek nagyobb része vetetlen fog maradni.

A folytonos esőzés miatt még a házi állatok is meggyengültek. A juhok meg is hibásodtak; ezért, és a takarmány szűkségeért a marha és juh ára nagyot csökkent. Eladó van elég, de kevés a vevője, s mindezek mellett a marhahús fontja 19—20 kr.; a juh-husnak fontja 10—15 kr., pedig egy pár juh ára 4 ft.

A gabona drágulni kezdett; tiszta buza köbke kis vékával 7 ft 50 kr., rozának köbke 4 ft 50 kr., törökbuza tavalyi 5 ft 50 kr., törökbuza idej 3 ft 20 kr.

A hideg beállott, magasabb hegyeink több

